Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist. exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo - Cod. Ettenheim-Münster 359

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio 1a

urn:nbn:de:bsz:31-132384

Visual Library

in humanis actionibus cæterisque rebus naturalibus inficiari.
Patet ex Arist. 3tio huius libri cap. textu 29. & 31.
& 11 Metaph. c. 1. tex. 36. &c. & ratione quia unumquodque pen-
probatur finis esse causam
det per se ab illo cuius gratia fit cuiusmodi est finis:
omne autem illud a quo aliquid per se pendet vere ac proprie
illius causa est. Pro huius quaestionis autem maiori explicati-
one dicemus 1o quid sit finis. 2do quomodo finis causet
num secundum esse reale an vero secundum intentionale. Tertio
complicabimus ea breviter quae de fine communiter dici consueverunt.

Quid sit Finis

Quaestio 1a

vide prolog. log. 97.
Finis multiplex est ut vidimus et est in prolog. log. 97.
ubi cognitionem de finis multiplicitate diximus. Super-
mo vero animadvertenda est illa divisio quam dat Arist.
Divisio 1a finis
in 2do Phys. c. 4. & tertio & 7 Polit. c. 2. & in Meta-
physicis qua dividit in finem cuius & in finem cui.
Quis sit finis cuius
Finis cuius dicitur id cuius consequendi causa quippiam
fit sive id sit res aliqua quae per actionem fiat,
Quis sit finis cui
sive usus & fruitio rei &c. Finis cui dicitur id
in cuius gratiam aliquid fit quomodo is qui ægrotat est
finis curationis. Et ut Arist. ait 2do Physic.
c. 2. omnia quae arte fiunt sunt gratia nostri. Inter hos
Differentia inter hos duos fines.
fines hoc interest quod finis cuius sit diversus in aliquo

finem cui; Finis aut cui ex se sua non necessario di
rigitur in alium finem. V.g. Sanitas q[uae] est finis cuius
dirigitur in aegrotum cum in gratiam illius et eadem ac
quirenda laborat; at ipse aegrotus forsitan se ro
dirigit in alium superiorem finem cum fortasse prima
to amore se propter se diligat. Amor finis prio
ris est amor concupiscentiae amor posterioris est
amor amicitiae aut quasi amicitiae ad quem per se
dirigitur amor concupiscentiae. Verum cum utrique si Nota.
nimium istorum generi conveniat finis ratio illa communis
qua passim ab Aristotele notatur utrumque genus cuius aliquid fit
dubitatur tamen ab aliquibus non immerito utrum finis cuius
finis simpliciter dictus quidem ut iam dictum est
et eorum Medij cum se dirigat in finem cui.
Iterum si quis ea quae passim de fine scribit Aristoteles
attentius consideraverit iudicabit forsan illius sententia
esse finem cuius quam finem cui esse dicendum finem
simpliciter; ut cum ait finem esse sine intentione ulli
in speculationem formam introducendam esse finem in
tentum ab agente naturae et omnium loco paulo an
tecitato. Cum n. dixisset quod arte finit esse gratia
cui mox subdit; finis n. et nos quodammodo
finis quasi non auderet finem cui appellare
finem simpliciter. Dicendum hic ideo est utrumque genus Vocabulum finis esse in simpliciter dictum.

in finibus simpliciter numerari posse cum utique illorum
sit id gratia cuius agens operatur. Nec refert quod
sit finis cuius dirigatur in finem cui eius subor-
dinetur; isto enim modo efficientes causae subordinatae
superioribus non essent simpliciter causae ut sol et homo. Quod

Obiectio.

dicatur hoc loco instrumenta quorum dominium posse ac
dotare efficientia simpliciter. Negatur hoc actiones

Solutio.

enim attribuuntur simpliciter huiusmodi finibus vel iis per
quos exercentur; Non autem instrumentis quasi
ea quae instrumentalibus fiunt ab instrumentis simpliciter
ac principaliter fieri dicantur cum potius dicantur per

Quomodo verbum (quodammodo) in textu sit intelligendum.

instrumenta fieri. Quod autem Aristoteles ait esse nos
quodammodo fines omnium quae arte fiunt ita est
accipiendum verbum (quodammodo) ut propriam
finis vocem non imminuat sed aliud finis nomen
afferat quam ibidem loci attulerat; perinde
ac si diceret: sumus quippe et nos fines eorum
quae arte fiunt sed alio quodam modo videlicet fines
cui quod aliquis est finis modus a fine cuius de quo
paulo ante fuerat locutus. Huius explicationis
manifestum signum est id quod statim simpliciter et sine
adiectione subiicit duos esse fines a se in physica
vel in quodam de philosophia in scriptis libris traditos

quos postea in 2do lib. de aia loco citato apte
retulit.

Sit prin 3tio rad. et essentia finis euadet nomine,
per qua hoc lib 3tio cap. et 2do Metaph. cx. sit
paucis declarat Arist. Finis e id cuius gra caetera (Defio finis haec defio generalis)
fiunt siue appetunt; Quae definitio si late accipi
atur complecti poterit oia ea q quomodocunq alte
rius gra fiunt siue actione transeunte siue ima
nente siue physice siue moralit; siue positiue
quo pacto bono loqr pp finem nempe pp gloriam
dei; siue priuatiue quo pacto eo tacet pp eu
tem finem. Ex quo patet qd et nihil agere no
quodam sit fieri et quidem fieri pp finem. Sed
hic defio stricte ac ad solu fine et fieri physicu
restringi et sic dicamus Finem physicum ee illud (Defio propria finis physici)
cuius gra caetera fiunt natura et physica actio
ne ad effectum aliquem physicum tendente. Sic vox
appetunt non significat tm appetitum elicitum sed et (Quomodo intelligenda sit vox appetunt)
naturalem rei conuenientia qua ~~rer~~ res ad finem
fert: Sic materia appetit accntia pp formam illa
... qua accntia sunt quae finem suum nempe
formam obtinere non potest. Nihil aut interesse
... aliq ad omnes fines siue cognoscat forte
quatenus sic: e id pp quod alia fiunt siue natur

tm̃ quatenꝰ sc: apprehendit eẽ qd conveniens n.
aut ut est id ppt q alia fiunt licet aliqꝰ
revera alia fiunt ipsiꝰ gra: quod sit et dicitur
hoc totiꝰ eẽ videtur <u>finem</u> dici, sive in sua qddi
tate rõeꝰ formlr includere hoc ut ipsiꝰ gra
NB. aliud etiam alia fiant sr qua roe si consideret
et <u>cognoscat</u> non concipit aut cognoscat formr
sz tm̃ materialr. Verumtamen opꝰ non est ut finis
ut materialr ut formr cognoscat ab ipso immediate agente
ppt finem sz sufficit ut cognoscat vel ab ipso vel ab alio
quopiam a quo ad agendum impellit excitat ut instru
itur. Neqꝫ et opꝰ e ut id ppt q aliud vel alia
fiunt revera sit bonum et causa sua tale ppt quod cetera
merito fieri debeant, sed sufficit ut vel eiusdem sit
vel eiusmodi eẽ indicet: sic vana gloria vere ac
proprie finis e illius qui ppt illam studijs navat ele
mosynas largit lic: Ex quibꝰ omnibꝰ talis dfiõ cõstitui
Alia defin. finis solet. Finis e res ut obiectum appetitus sive rati
sive sensitivi sive proprie sive improprie dicti tan
quã bonum quoddam et conveniens sive revera
talis sit illa res sive tm̃ talis appareat itaut
eiꝰ consequendi gra agens <u>operet</u>.
Notandum e praeterea circa illam thesin nõ tm̃ simpliciter sola
NB. tudinem medioru ad finem qua quopiam dr fieri ppt
aliud consequendum sz quaevis aliam quae sufficiat

ut ucie gseruang nun ad aliud referri, Et r. eudiha bitudines uariæ & multiplices. ra media referū[n]t nō solū ad aliud ut gsequendum s[e]q et ut gseruandū l manifestandū ornandū recupandū corrumpendū &c: sic Medicus q[ui] eos sano tuendæ sanitatis caā adsi bet Medicamenta media illa ad gseruaoēz nō ad con sumptione refert: sic Deus producens ex nihilo res creatas ad manifestaoēz bonitatis [infinitatis] l. suæ actio illā suā retulit & sic d cæteris. Aid ephe rum notandæ st uariæ finis diuisioes: diuidit fine gnraois q[ui] ē forma p gnraoez inducta & finem geniti q[ui] ē opao cuius gra unūquodque quæ diuisio colligitur ex Aristotele 10 et gnraoe cap 7. ex: 53. Et see 2 de phys c 7. tex 70. Diuidit inde finis in mediū q[ui] ad aliud ordinatur & ultimū q[ui] non ē alterius gra ut simplr ut Deus ut in certo gnre ut finis physicæ v.g. & cæterarum sci entiarum &c: Est et finis vtis quæ spectat raa toti uniuerso præest & particularis q[ui] gsistit in bono particulari cuiuslibet agentis. Tandē diuidit in totalem & partialem in finē adæquatum & inadæquatū in finē p se & p accidēs in raa, & supernales in boni & mali in uera & fal. [...]um &c.

Variæ finis diuisiones.

Quomodo Finis causet